

4

Pavel Göbl

igelitky

Dauphin

4 Pavel Göbl igelitky

Tato kniha vychází díky laskavé podpoře Ministerstva kultury ČR

©Pavel Göbl, 2014

Cover © Roman Švejda, 2014

Cover image © Pavel Göbl

© Dauphin, 2014

ISBN: 978-80-7272-670-7

ISBN: 978-80-7272-671-4 (pdf)

ISBN: 978-80-7272-672-1 (ePub)

*Byl by to pokrok, moci tak pěstovat mouchy
ve velkém, k jídlu.*

Jiří Kolář, 1950

1

Zahrada našeho domu rodila sama od sebe. Jabloně, hrušeň... an-grešt nabízely své plody neobtěžovány péčí nikoho z nás. Tu a tam dokonce vyrašila na zapomenutém záhonku i jahoda či růže – to pak bývalo slávy! Matka nás k tomu zázraku vždycky svolala a v tichém pohnutí sotva slyšitelně ukazovala: „Vidíte tu krásu?“

Krásu o to vzácnější, že jsme na ní neměli ani tu nejmenší zásluhu. Jasnější důkaz Boží přítomnosti byste nenašli. Jinde už to tak snadné nebylo.

Ten den jsem od rána seděl u počítače a trápil se s měsíčním výkazem pro svého nadřízeného. Po prvním odstavci mě však rozbolela záda a musel jsem vstát a jít poklidit, abych se trochu protáhl a srovnal si myšlenky. Posedlost po dokonalém, geometrickém pořádku, ve kterém měla každá věc pevně dané místo, se odrážela i v tom, jak jsem psal... srovnával jsem slova ve větách, dráždilo mne nejenom jejich opakování, ale dokonce i opakování podobně znějících slabik. Nebylo tedy divu, že jsem se od rána nedostal přes první odstavec.

Ostatně neschopností cokoli dokončit trpěla celá naše rodina. Například jsme nemohli mít psa, protože nikdo nedokončil plot. Také jsme nikdy neviděli žádný film nebo televizní pořad až do konce, u reklam to vždycky někdo přepnul, klidně v tom nejnápínavějším, ale nerozčilovalo nás to... začali jsme okamžitě sledovat něco jiného, aniž by někoho mrzelo, že to, co nás ještě před chvílí bavilo a dojímalo, zůstalo bez rozuzlení, bez vrcholu.

Žilo nás v domě pět. Já, matka, moje o pár let starší sestra a dvě její děcka. Ještě jsem míval otce a bratra dvojče.

Otec jednou odešel do práce a víc se z ní nevrátil. Po letech jsme zjistili, že svůj odchod dlouho plánoval. Z rodové netrpělivosti odmítl dokončit život jako muž. Tvrdil, že ho mužské tělo už nemá čím překvapit, a tajně si nastrádal na operaci. Teď pracuje v cirkusu jako hadí žena. Občas pošle pohled nebo fotku... jeho nové tělo překvapovat umí.

Můj bratr, dvojče, zemřel před deseti lety. Krásnou, klidnou smrtí. Našli ho mrtvého na gauči před televizí s ovladačem v dlani. Nejspíš

se mu povedlo přepnout mezi programy v tak jiskřivý okamžik, až usoudil, že víc mu toho život nepřinese, a s úsměvem to zabalil. Ten úsměv mám před očima pokaždé, když se podívám do zrcadla, čas se na něm zatím příliš nepodepsal. Bratrova smrt, její okolnosti, mne dokonce přivedly k mé práci – vystudoval jsem telekomunikační technologie a nastoupil do televize jako vedoucí kamerového oddělení... postupem času jsem to, díky vstřícnosti ke svým nadřízeným, dopravoval až na režiséra přímých přenosů politických debat. Z celé rodiny jsem to dotáhl nejdál, a to pracuju jen v neděli!

„Seš jako farář!“ říkávala s pýchou matka. Sama uklízela na půl úvazku v místní hospodě. Sestra byla snad odjakživa na mateřské... předtím prodávala kebab.

Když jsem srovnal tužky na stole i v šuplíku, roztřídil knihy podle velikosti, barvy obalu i abecedy, otřel prach, postavil dvě židle a křešílko do správné kompozice, urovnal záclony, posunul polštářek na gauči do zlatého řezu a poskládal do komínků domácí tepláky, zkrátka, když byl celý můj podkrovní, pískově žlutý pokoj vybavený bruselským nábytkem z šedesátých let, uspořádaný jako na výstavu, nezbylo než se usadit zpátky ke stolu a pustit se do psaní. Jenže záda bolet nepřestala...

Sešel jsem tedy z pokojíku na zahradu – měl jsem tady oblíbenou jabloň s pevnou, vodorovnou větví, trčící z kmene ve výšce akorát tak, abych na ni dosáhl. Povyskočil jsem, zavěsil se a nechal záda, ať to v nich křupne. Klouby na prstech zbělely, šupinky kůry se zaryly do kůže, až zavoněly, a já zatnul svaly a pokusil se zvednout sám sebe bradou nad větev. Malinko jsem se přitom roztřásl, ale moje nohy nakonec přece jen opustily zem. Hlavou mi bleskla myšlenka na trávu, která ještě před chvílí ležela sešlápnutá pod mými teniskami – teď by se mohla, po uvolnění, zvednout. Jenže ona to neudělá, zůstane ležet na zemi – každé její stéblo totiž moc dobře ví, že se neudrží ve vzduchu na věky, že za chvíli na ně zas dopadnu, takže ten okamžik, kdy by se mohla svobodně narovnat, jí vlastně ani nestojí za to... a navíc, čím víc by se narovнала, tím bolestivější by pak další sešlápnutí bylo. Byla to chytrá tráva, rostla z naší země.

Sotva jsem, se supěním a námahou, dostal oči nad horizont větve, vyloupila se přede mnou ulice – rozpraskaná asfaltka vedoucí k zastávce u zrušených jatek...

... brzdil u ní autobus. Boční uličkou se blížil můj bratranec a v ruce nesl bílé igelitové tašky. Z autobusu vyskákaly školní děti... a když odjel, odkryl ještě někoho – chlapíka, jakého jsem u nás nikdy neviděl. Vysoký, hubený dědek, vlasy i vousy téměř bílé a dlouhé, jak je nosí vají hipíci. Zaujal mě na první pohled – měl jsem vždycky slabost pro všechno z šedesátých let, zvláště pro hudbu, a tenhle chlapík vypadal, jako by propadl časem. Táhl za sebou kufr na kolečkách... a vydal se s ním někam k nádražní ulici.

Zato bratranec mířil zcela nepochybně k nám.

Náš jednopatrový dům vystavěli za první republiky Němci. Byl podstávkový a nijak zvláště honosný či členitý, působil spíš dojmem velké ušmudlané krabice postavené na výšku k okraji trávníku, který sahal těsně k nízké podezdívce. Patro přistavěl až můj děda, takže mělo jiná okna, jiné proporce. Nahoře byl celý dům zaklopený plochou lepenkovou střešou. Ze strany vchodových dveří jsme zírali do silnice s tak slabým provozem, že tady nikdy nemělo cenu pokládat chodník pro pěší. Z druhé strany, obrácené do zahrady, se náš pohled otevíral na hřbitovní zídku s vybydlenou kapličkou a na pole vedoucí k lesu u pohoří, které se táhne až k Německu. Zahradu kolem domu tvořilo, mimo hustý trávník, jen několik statečných stromů a divoce bujících keřů, nahrazujících latky řídkého plotu, jímž obětavě prorůstaly. Celek působil naprosto chaoticky, jako hranaté vlaštovčí hnízdo posazené do rozčepýřené džungle. Žádná dvě okna neměla stejné rozměry, barvu ani stav oprýskanosti, pouze materiál... přesto, nebo právě proto, tady naše rodina zažívala kouzlo domova, útulnosti, klidu, bezčasí, které nám otevřelo náruč.

Uvědomil jsem si, že cizí dědek, o kterém nevím zhola nic, mi zůstal v hlavě. Cvičil jsem a mezi jednotlivými tempy si začal představovat, co je asi zač, odkud přišel... a proč právě do našeho ospalého městečka, šedivého, plného opuštěných fabriček s břízami v okapech, nových obchůdků s nevkusně pestrou omítkou a neony,

stánků s trpaslíky, plného nezaměstnaných, kde již dvacet let vládí pocit, že se všechny jeho, jako haluze rozvětvené uličky, právě probudily z kocoviny... a stačí jen dát si ten správný drink a všechno bude zas jako dřív... přičemž už ale nikdo neví, kdy to dřív bylo, ani jaké to bylo... a to nemluvíme o receptu na ten drink... žádná z těchto maličkostí ovšem neubírala mému rodišti nic na jeho plebejské důstojnosti.

Mé myšlenky přerušila matka – vyšla z domu na zahradu. Bratrána si zatím nevšimla, nevisela totiž, jako já, na větví. Nesla koš s prádlem a postavila jej pod provaz napnutý mezi dvěma trpělivými stromy.

Bratránek byl starý mládenec, černá ovce rodiny, a na návštěvu k nám chodíval výhradně, když potřeboval půjčit peníze. Teď kráčel poněkud roztěkaně, pozoroval zapadající slunce a přemítal, jak jeho červeň barví asfalt a pak zvolna uvadá v kalužích šednoucího ticha. Ramena mu přitom klesala pod tíhou začínajícího léta a čtyř igeltek. V každé ruce nesl po dvou a všechny byly plné knih, jejichž stránky dávno zplstnatěly nesčetnými doteky prstů. Později se mi přiznal, že když k nám šel, přemýšlel nad tím, jak pro něj ty knihy během let měnily význam – podle toho, kolik mu bylo, když je četl. Četl je pořád dokola, žádné jiné neměl... ostatně žádnou z nich nikdy nedočel do konce. Rozčepýřené, rezavé vlasy mu seděly na pohyblivé kůži lebky se svěděním cizí paruky... zvláště když se poškrábal.

Náhle jsem si uvědomil, že dnešní podvečer páchne jako schodiště do sklepa.

Bratranec se zastavil a posadil na lavičku – nejspíš proto, aby už dál nedošel... nebo prostě proto, že tam byla.

Matka propleskla košili o vzduch a připjala ji kolíčkem k provazu.

Seskočil jsem z větve, otočil se patou v mlčící trávě a ucítil závan prachu prášku, posadil se na septik, sledoval matku a představoval si, co asi dělá ten podivný starý hipík v manšestrovém obleku a s kufrem na kolečkách...

...naprosto mimovolně, bez nejmenšího úmyslu či záměru – bylo to jako vnuknutí, jsem náhle zcela zřetelně viděl, jak se blíží k jednomu z nedávno opuštěných stavení na okraji našeho města...

...k polorozpadlému šedému domu, který se ještě loni, nebo předloni, snažil opravit nějaký podnikatel z okresního města, pak se ale rozvedl a vzdal to.

Dědek, sotva přistoupí ke dveřím, zaloví v hluboké manšestrové kapse u kalhot s vyboulenými koleny a vyndá z jejího chlupatého dna klíč.

Dům musel být za svých lepších časů poměrně výstavní – široce rozložené přízemí, symetricky rozdělené dveřmi, ke kterým se muselo vystoupat po několika schůdcích chráněných dřevěnou, vyřezávanou pergolou, nad přízemím patro s řadou pěti oken a vysoká sedlová střecha, dnes záplatovaná lepenkou... všechno působilo dojmem, že jeho stavitel dostal dobře zapláceno, fasádu dokonce vyzdobil květinovými vzory pozdní secese.

U sousedního domu, opuštěného kina, jednoduché, snad funkcionalistické stavby, stojí o sloupek před vchodem opřená drobná blondýnka kolem pětatřiceti. Když se k ní dědek přiblíží, sklopí oči, nikoli však studem, udělá to z nezájmu. Dědek pochopí, že je to prostitutka, jak je v kraji zvykem... a že jeho za vhodného zákazníka asi nepovažuje.

Městečko leží v pohraničí a sousedí s bývalým východním Němecem, které ještě pořád není tak úplně západní, a staré kino stojí u silnice, která je hlavním tahem, takže holka tady nemá nouzi... nebo aspoň nemívala.

Podél silnice stojí ve dvou řadách alej javorů a kandelábrů.

Než dědek odemkne, poodstoupí, porovná si staré, kostěné brýle a zahledí se na ruinu domu i na prostitutku. Prohlíží si obojí krátkozrace a zkoumavě, rty sevřené do jemného úsměvu, který umí vzbudit sympatie, přestože jinak působí jeho obličej zmačkaným dojmem starého pijáka, ale nezírá na holku dýl, než by mohlo ranit její důstojnost, umí to odhadnout.

Holka kouká do nebe a dědka po očku ignoruje. Když si všimne, že se chystá odemknout, zpozorní... to by jí ještě tak chybělo – aby se sem nastěhoval.

Dědek se navíc, sotva zasune klíč, otočí a promluví: „Vydrž, brzo přijedou kámoši.“ Jeho hlas zní však tiše, jako by si to jen pomyslel.

Kurvě z toho přeběhne mráz po zádech.

Dědek konečně odemkne a vstoupí do domu. Tam zamrazí jeho.

Ani za sebou nezamkne. Kufr nechá v předsínce u schodiště do patra a s dlaní přiloženou na zeď opatrně stoupá vzhůru. Sleduje, jak ze zdi sněží zpuchřelá omítka.

Prochází místnostmi. Tu a tam vezme něco do ruky. Pak to zase položí. Zdá se, že ho tady nic nezaujalo. Ale když najde plechovou žábu na klíček, pousměje se a schová ji do kapsy. Na prstech mu po ní zbyde jemný otisk rzi, otře je do kalhot a vytáhne cigaretu, zapálí si teprve, až když otevře vrzající okno s výhledem do zahrady, kouří a rozhlíží se. Zahrada je zčásti pokosená. Nebo snad zvalená? A ohniště působí používaným dojmem, což ho zneklidní.

Chvíli bloudí s cigaretou v prstech po kuchyni. Najde uvadlý květináč a pod ním misku s hnědou mapou, zbaví se vajglu a vejde do místnosti vedle kuchyně – bývalé ložnice. Otevře okno, aby vyvětral.

Nakloní se přes parapet. Sáhne do kapsy a vyndá foukací harmoniku. Hraje melodii, kterou zná už jen on, a po očku sleduje kurvu – co ona na to.

Málem by se za tou hudbou ohlédla, ale v poslední chvíli se ovládne. Prozradit by ji mohl jen úsměv, jenže ten dědek nevidí, nemůže, na to stojí příliš vysoko. Strčí tedy harmoniku zpátky do kapsy a pokračuje v tiché obhlídce domu.

V ložnici ho překvapí ustlaná postel s mohutnými peřinami. Pohladí je, aby zjistil, kolik se na nich usadilo prachu, ofoukne dlaň a po chvíli vychází zadními dveřmi do rozlehlé zahrady.

Telefonuje: „To seš ty... jo... Tak už máš po pohřbu? A měla to hezký? Hmm... Sehnal si to jeho číslo? A mluvil si s ním? Fakt? V domově důchodců? Von?“

Než opustí pozemek a zahradu, jde se podívat na podezřelé ohniště... vypadá používaně a tráva kolem je skutečně posekaná, poškubaná a na haluzi zanedbané švestky visí tupá zrezivělá kosa.

Prohlíží si ji, aniž by k ní vztáhl ruku.

Když chce vidět dům ze všech stran, musí znovu projít kolem prostitutky. Ta, když si ho všimne, kouká střídavě do země a do rudnoucího nebe. Jenže tentokrát už ji mine bez zájmu.

A ji to ani nezamrzí.

2

Vysnil jsem si to všechno tak živě, až jsem musel vstát z betonové skruže septiku, a v bláhové představě, že toho zarostlého dědka opravdu zahlédnu, že se mi potvrdí všechny mé představy, jsem se postavil pod jabloň, symetricky jsem se rozkročil, vzpažil a povyskočil... má brada znovu připlula k vodorovné větvi, prsty křečovitě drtily šupinky kůry, žíly na spáncích vystoupily a zmodraly, obličej se pokryl mastnotou potu a tělo se roztřásló v namáhavé křeči... ale dědek nikde. Zato bratránek již neseděl na lavičce, ale blížil se ke zbytečné brance našeho neúplného plotku.

Seskočil jsem a tráva vděčně přijala další dupanec, jenže já už nic z toho, co se dělo pod mýma nohama, nevnímal. Volala na mě matka. Stál před ní můj bratranec, nuzně oblečený, zarostlý, zrzavé vlasy mastné, celý olepený tenkou vrstvou prachu, jako těžce přístupné místo v rohu vývažovny. V rukou svíral igelitové tašky plné knih a tichým, ostýchavým hlasem ji prosil o něco, čemu nerozuměla.

„Pocem! Pocem, prosím tě, von si u nás chce nechat tašky s knížkami! A já nechápu proč!“

Oprášil jsem si dlaně o kolena a na okamžik se zastavil. Bez pozdravu jsem si prohlížel bratrance a jeho igelitky.

„Tolik knížek!“ spráskla ruce matka: „kam bych to, prosím tě, dala?“

3

V tu chvíli kolem nás projel autobus, který se mezitím na konečné otočil. Řidič podřadil a převodovka zarachtala. Vjel do zatáčky. Dvacet sedm lidí mimovolně zavlálo jako stébla trávy. Mladá ženská se otočila a všimla si sousedky z ulice. Stačil jsem ještě zahlédnout, jak promluvila... zbytek hovoru jsem si už domýšlel:

„Ahoj.“

„Čau.“

„Jak se máš?“

„Normálka. Vidíš tu pavučinu na skle...jak se vlní... za jízdy?“

„A jinak?“

„Mám novýho chlapa. Jo – a zdrhnul nám kocour. Hele, je v ní se-schlá moucha... v tý pavučině.“

„Ten rezavej? To je škoda. Byl legrační.“

„To je fakt. Jak mu chyběla noha, tak s ním byla sranda.“

„A furt děláš u tý pokladny v obchoďáku?“

„Jo. Eště třicet let.“

„Neboj, to uteče.“

„Já vím... ale někdy mám pocit... Vidíš toho pavouka?“ řekne a zamyslí se: „Už tě někdy napadlo – jak mu asi chutnají mouchy?“

„Ne... proč?“

„Nevím, jen tak. Dlouho sem tě neviděla!“

„Normálně jezdím do práce autem, ale je v servisu.“

„A že tě furt baví tydle šílený dredy, v tvým věku!“

„Vidíš, to mi ani nenapadlo... se nad tím zamyslím.“

„Bys měla... a kde děláš?“

„Na okrese, ve špitále – psychiatra... eště třicet let.“

„Neboj, to uteče.“

4

„Nemáš tady auto?“ otočil se na mě bratranec, když autobus mizel z doslechu.

Zkoumavě jsem obcházel jeho postavu, zkroucenou tíhou čtyř ige-litek v otazník. Pohlédl jsem i na matku, která stála ve dveřích a celým svým postojem dávala najevo, že je jí to všechno podezřelé a že mu nevyhoví.

„Mám tady... auto. Co potřebuješ?“

„Nic,“ soukal ze sebe nejistě a pružná ucha tašek se mu víc a víc za-řezávala do dlaní, „...nic, akorát někam vodvízt, schovat tady ty knížky... na pár dní, fakt, na tejden, třeba... když tady teta mi je schovat nechce,“ odfoukl vlas, který mu padal do oka.

Matka zavrtěla hlavou: „To není pravda,“ zrudla, „neřekla sem, že nechci! Ptala jsem se tě – nač? A to je rozdíl!“

„To je fakt,“ souhlasil jsem, „nač potřebuješ někam schovávat knížky? Ty maluješ tu svou ubytovnu, nebo co? To bych se teda divil.“